

Monitorul european al locurilor de muncă 2019: schimbări în structura ocupării forței de muncă la nivel regional

Introducere

Există tot mai multe dovezi ale faptului că diferențele economice între regiuni în cadrul acelorași state membre ale UE se acutizează. Unele regiuni, în general regiunile capitalelor și centrele metropolitane mai mari, se bucură de evoluții mult mai bune decât altele. Dacă nu sunt ținute sub control, aceste diferențe pot submina coeziunea socială și teritorială. Inegalitatea tot mai mare între regiuni reprezintă un factor care duce la un sentiment de nemulțumire față de sistemele politice existente, acesta deteriorând, la rândul său, legăturile sociale care stau la baza sistemelor noastre democratice.

Acest raport analizează schimbările din structura ocupării forței de muncă în regiunile UE. Identificarea acestor schimbări ale ocupării forței de muncă din perspectiva ocupațională și sectorială, precum și a variației dintre regiuni, poate ajuta factorii de decizie să înțeleagă influența schimbărilor structurale asupra tiparelor dezechilibrate de creștere regională.

Analiza compară tiparele creșterii și scăderii gradului de ocupare a forței de muncă în patru tipuri de regiuni: regiunile capitalelor, alte regiuni predominant urbane, regiuni intermediare și regiuni predominant rurale. Analiza vizează 130 de regiuni în perioada 2002-2017, din 9 state membre mai mari: Belgia, Cehia, Franța, Germania, Italia, Polonia, Spania, Suedia și Regatul Unit. Aceste regiuni reprezintă aproximativ patru din cinci lucrători din UE.

Contextul politicilor

Regiunile dețin un loc important în elaborarea politicilor UE, îndeosebi în politica de coeziune. Acestea sunt unitățile teritoriale de bază vizate de aplicarea de politici care implică aproape o treime din întregul buget al UE. Până în prezent, UE și-a atins obiectivul de reducere a disparităților economice dintre statele membre. O combinație între politica de reducere a decalajului în materie de creștere economică și politica regională a contribuit la creșterea mai rapidă a PIB-ului pe cap de locuitor în statele membre din Europa Centrală și de Est în ultimii 15 ani și a permis țărilor

care au aderat mai devreme, de exemplu Irlanda, Portugalia și Spania, să realizeze convergență economică cu statele membre fondatoare ale Comunității Europene.

În ultimii ani însă, a devenit evident că, în multe state membre, diferențele la nivelul puterii economice între regiuni au sporit. Tiparele electorale sugerează că acesta constituie unul dintre factorii care alimentează sentimentul de nemulțumire al cetățenilor UE față de partidele politice consacrate și determină apariția rapidă a unor alternative populiste dispuse să obțină avantaje electorale pe fondul acestor nemulțumiri.

Principalele constatări

Creșterea populației și a ocupării forței de muncă a fost mult mai solidă în regiunile capitalelor din toate cele nouă state membre, comparativ cu celealte tipuri de regiuni din aceeași țară. În perioada 2002-2017, gradul de ocupare a forței de muncă a crescut cu 19 % în regiunile capitalelor, față de 10-12 % în alte regiuni. Această creștere s-a reflectat într-o proporție tot mai mare a producției economice naționale. Zonele metropolitane Londra, Paris și Stockholm reprezentau cel puțin 30 % din PIB-ul țărilor lor.

Regiunile capitalelor se detașează prin faptul că înregistrează o rată foarte mare a ocupării în sectorul serviciilor. Aceste regiuni au fost dezindustrializate mai devreme și mai rapid decât alte regiuni, specializarea lor timpurie în servicii dovedindu-se a fi pur accidentală în contextul reorientării moderne către o economie bazată pe servicii. În prezent, aproape 75 % din forța de muncă și producția economică națională se concentrează în sectorul serviciilor, dar în multe regiuni ale capitalelor, procentul ajunge la 85 % și mai mult.

În cele nouă state membre, schimbările la nivelul ocupării forței de muncă per ansamblu au implicat o modernizare (creștere a numărului net de locuri de muncă noi, bine plătite), însotită de o ușoară polarizare (o creștere ceva mai mare a locurilor de muncă cu remunerație mică, comparativ cu cele cu o remunerație medie). Cu toate acestea, regiunile capitalelor par a fi un vector semnificativ

al polarizării forței de muncă. Acestea dispun de un procent disproportionalat de mare de locuri de muncă bine plătite, care necesită înalte calificări, în servicii cu grad ridicat de cunoștințe, dar și procentul locurilor de muncă slab remunerate a crescut în majoritatea regiunilor capitalelor în perioada analizată.

În pofida discrepanțelor economice tot mai mari între regiunile capitalelor și alte regiuni, există semne că structurile ocupării forței de muncă la nivel regional converg către o structură europeană medie a ocupării forței de muncă. De exemplu, contracția rapidă a sectorului agricol în Polonia în ultimele decenii și creșterea conexă a ocupării forței de muncă în sectorul prelucrător și, în special, în cel al serviciilor, au constituit un stimulent important al convergenței ascendente în acest stat membru. În același timp, la nivel de țară, regiunile devin tot mai disparate în ceea ce privește structura de ocupare a forței de muncă, în vreme ce diferențele dintre statele membre fie scad, fie se mențin la același nivel.

Țările și regiunile în care ocuparea forței de muncă în sectorul prelucrător s-a dovedit a fi cea mai rezilientă (Cehia, Polonia și unele regiuni din Germania) sunt cele în care locurile de muncă cu remunerație de nivel mediu au rezistat cel mai bine.

Indicatori pentru elaborarea de politici

Deși UE a reușit să reducă disparitatele economice dintre statele membre, inegalitatea socială a continuat să crească, iar mai recent, disparitatele tot mai mari dintre regiuni ale aceleiași țări au ajuns să reprezinte o preocupare publică și politică.

Investițiile publice, de exemplu sub forma ocupării forței de muncă în sectorul serviciilor publice, joacă un rol important în sprijinirea unei creșteri economice mai echilibrate pe plan regional, întrucât locurile de muncă din domeniul educației, sănătății și administrației publice tind să aibă o remunerație peste medie și sunt răspândite geografic într-un mod mai uniform.

Mobilitatea regională este considerată un antidot pentru creșterea regională dezechilibrată, cetățenii fiind încurajați să părăsească regiunile în declin pentru regiuni cu un nivel mai ridicat de creștere economică. Însă acest exod riscă să lase și mai mult în urmă regiunile defavorizate. Nevoia de integrare este la fel de mare pentru regiuni ca și pentru cetățeni și este cu atât mai acută în cazul acelor regiuni marcate de declin industrial sau depopulare.

Data fiind natura tot mai digitală – și, în multe cazuri, fără constrângeri legate de loc – a multor activități profesionale, disponibilitatea universală a internetului în bandă largă de calitate bună este un exemplu evident al unei politici care poate contribui la dispersarea activității profesionale. Cu toate acestea, locurile de muncă de bună calitate – adesea activități care pot, în principiu, să fie derulate la distanță sau în mediul virtual – au tins, în practică, să se grupeze mai mult, și nu mai puțin, în regiuni mari, urbane și adesea în regiuni-capitală. Conectivitatea, deși utilă, poate reprezenta numai o mică parte a răspunsului la problema creșterii economice dezechilibrate la nivel regional.

Politica regională a UE ar trebui să acorde în continuare asistență regiunilor defavorizate pentru ca acestea să nu rămână și mai mult în urma motoarelor economice regionale. Investițiile în infrastructură asigură țesutul conjunctiv care consolidează legăturile dintre diferite regiuni și tipuri de regiuni. Investițiile în capitalul uman (de exemplu, prin Fondul social european și Fondul european de ajustare la globalizare) ajută cetățenii și întreprinderile din astfel de regiuni să se adapteze la nevoile în schimbare ale locurilor de muncă. Astfel de politici pot reduce risurile concentrării excesive a activității economice în unele zone și ale deconectării teritoriale în altele.

Informații suplimentare

Raportul *Monitorul european al locurilor de muncă 2019: schimbări în structura ocupării forței de muncă la nivel regional* este disponibil la adresa <http://eurofound.link/ef19036>

Director de cercetare: John Hurley

information@eurofound.europa.eu